

بِنام خدا

حج از دیدگاه امام راحل و مقام معظم رهبری

سازمان حج و زیارت

اداره آموزش کارگزاران

باسمه تعالی

مقدمه

امام خمینی را به حق باید احیاگر حج ابراهیمی و اسلام ناب محمدی دانست که از پیش از پیروزی انقلاب اسلامی با صدور اطلاعیه، انتشار اعلامیه و سخنرانی های روشنگرانه به تبیین مبانی حج و ابعاد مختلف عبادی، سیاسی، اجتماعی و اقتصادی آن می پرداختند.

پس از پیروزی انقلاب شکوهمند اسلامی این رویه به شکلی منسجم تر و روشنگرانه تر و در سطحی وسیع تر و عملیاتی تر ادامه پیدا کرد.

در طول حیات با برکت امام راحل آثار گرانقدر از پیام ها و بیانات الهی ایشان به عنوان راهنمای عمل و نقشه راه برای امت اسلامی به ارمغان گذاشته شده است که با مراجعه به این آثار خط روشنی برای ما ترسیم گشته است تا چراغ راه در مسیر حرکت زائران و کارگزاران حج باشد.

پس از ارتحال حضرت امام و جانشینی مقام معظم رهبری که ادامه دهنده این حرکت و ترسیم کننده جهت گیری های متناسب با شرایط و مقتضیات پس از امام خمینی (ره) می باشند تبیین حج ابراهیمی و مبانی آن همچنان توسط حضرت ایشان ادامه یافت و هر ساله به مناسبت کنگره عظیم حج و دیدار کارگزاران در مناسبت هایی همچون هفته حج سیاست ها راهبردها و خطوط کلی این رویداد و کنگره جهانی به روشنی و شفافیت کامل بیان شده است.

نوشتار حاضر گزیده ای بسیار کوتاه از فرمایشات امام راحل و جانشین بر حق ایشان است که تنها در محورهای زیر انجام گرفته است و سایر زمینه های مهم و بسیار اساسی به مطالعه و تحقیق و پژوهش کارگزاران محترم واگذار شده است تا هریک به فراخور حال خود از این گلستان خوشه چینی کنند

زمینه های مورد بحث در این نوشتار عبارتند از:

- ۱ - حج ابراهیمی و مبانی آن
- ۲ - بعد سیاسی حج
- ۳ - برائت از مشرکان
- ۴ - اهداف برائت از مشرکان
- ۵ - پیامدهای برائت از مشرکان
- ۶ - نقش حج در وحدت مسلمین
- ۷ - بنیادهای وحدت
- ۸ - موانع وحدت
- ۹ - حج و مبارزه با شیطان بزرگ
- ۱۰ - مسئولیت خطیر کارگزاران حج

در تهیه این نوشتار از منابع مختلفی همچون صحیفه حج ۱ و ۲ و مجلات میقات حج و مقالات سایر اندیشمندان حوزه حج و زیارت و بعثه مقام معظم رهبری بهره گیری شده است که به منظور عدم اطاله مطلب از ذکر منابع و ماخذ خوداری شده است

حج ابراهیمی از دیدگاه امام خمینی (ره)

«حج بی روح و بی تحرک و قیام، حج بی برائت، حج بی وحدت و حجی که از آن هدم کفر و شرک برنیاید حج نیست»
امام خمینی (ره)

مراد از حج ابراهیمی همان حجی است که خداوند متعال آن را بر بندگان واجب کرد و اعلام آن را از ابراهیم خلیل الرحمان خواست؛ وَأُذِّنُ فِي النَّاسِ بِالْحَجِّ^(۱) و رسول گرامی اسلام صلی الله علیه و آله در زمان خود آن را احیا نمود. بنابراین، حج ابراهیمی همان حج حقیقی و واقعی است که با انگیزه ای خاص و جهت تحقق فلسفه مهم آن، که اظهار عبودیت الهی و نفی شرک و الحاد و رسیدن به قلّه کمال و سعادت است، انجام می گیرد. حج ابراهیمی تنها به انجام مناسک و اعمال ظاهری نمی اندیشد، بلکه افزون بر آن، به عمق و باطن اعمال نیز نظر می اندازد و در همه حالات، آنها را مدنظر دارد.

امام راحل قدس سره می فرماید:

«گردش به دور خانه خدا نشان دهنده این است که به غیر از خدا گرد دیگری نگردید و رجم عقبات، رجم شیاطین انس و جن است. شما با رجم، با خدای خود عهد کنید تا شیاطین انس و ابرقدرت ها را از کشورهای اسلامی عزیز برانید»

و در جای دیگر می فرماید:

«در سعی بین صفا و مروه، با صدق و صفا سعی در یافتن محبوب کنید که با یافتن او، همه بافت های دنیاوی گسسته شود و همه شک ها و تردیدها فرو ریزد و همه خوف و رجاها ی حیوانی زایل شود... پس به منا روید و آرزوهای حقانی را در آن جا دریابید که آن قربانی نمودن محبوب ترین چیز خویش در راه محبوب مطلق است»

امام قدس سره در تبیین حج غیر ابراهیمی (حج جاهلی) و یا حج آمریکایی می فرماید:

«چیزی که تا به حال از ناحیه آگاهان و یا تحلیل گران مغرض و یا جیره خواران، به عنوان فلسفه حج ترسیم شده است این است که حج یک عبادت دسته جمعی و یک سفر زیارتی - سیاحتی است. به حج چه که چگونه باید زیست و چطور باید مبارزه کرد و با چه کیفیت درمقابل جهان سرمایه داری و کمونیسم ایستاد. به حج چه که حقوق مسلمانان و محرومان را از ظالمین باید ستاند. به حج چه که باید برای فشارهای روحی و جسمی مسلمانان چاره اندیشی نمود. به حج چه که مسلمانان باید به عنوان یک نیروی بزرگ و قدرت

سوّم جهان، خودنمایی کنند. به حج چه که مسلمانان را علیه حکومت های وابسته بشوراند، بلکه حج همان سفر تفریحی برای دیدار از قبله و مدینه است و بس»

امام قدس سره بلافاصله به حج ابراهیمی اشاره می کند و می فرماید:

«حج برای نزدیک شدن و اتصال انسان به صاحب خانه است و حج تنها حرکات و اعمال و لفظ ها نیست و با کلام و لفظ و حرکت خشک انسان به خدا نمی رسد. حج کانون معارف الهی است که از آن محتوای سیاست اسلامی را در تمام زوایای زندگی باید جستجو نمود. حج پیام آور ایجاد و بنای جامعه ای به دور از رذایل مادی و معنوی است»

حج تجلّی و تکرار همه صحنه های عشق آفرین زندگی یک انسان و یک جامعه متکامل در دنیاست

کعبه مظهر قیام و پایداری امت اسلامی

حج از بعد سیاسی اجتماعی در حیات سیاسی و اجتماعی مسلمانان، بلکه در سرنوشت بشر نقشی بسیار ارزنده دارد. نخستین خانه ای که برای مردم بنا گردیده و مشعل هدایت انسان خوانده شده، کعبه است.

امام خمینی(ره) با توجه به این مسئله می فرماید:

«یک همچو مجلس هایی که اسلام درست کرد مثل حج هیچ قدرتی نمی تواند درست کند؛ هیچ قدرتی، همه ممالک اسلامی و سران ممالک اسلامی جمع بشوند که نیم میلیون جمعیت را یک جایی ببرند نخواهند موفق شد... این اجتماعات، اجتماعات سیاسی است. باید در این اجتماعات گویندگان و نویسندگان همه بلاد مسلمین در آن جا مسائل اسلام را مسائل بلاد مسلمین، گرفتاری هایی که دارند، مسلمین از دست کی گرفتاری دارند و آن باید چه بکند، دولت هایی که بامسلمین چه می کنند با او چه بکند کوشش کنند.»

در جای دیگر می فرماید:

«در حج.... باید بررسی از اوضاع مسلمین در هر سال بشود که مسلمین در چه حال هستند. این سفر حج برای این مسائل بوده است، برای «قیام ناس» بوده است، برای این بوده است که مسلمین مشکلات مسلمین را درک کنند و در رفعش کوشش کنند.»

امام خمینی(رض) در این باره می فرماید:

«فریضه حج در میان فرایض، از ویژگی خاصی برخوردار است و شاید جنبه سیاسی و اجتماعی آن بر جنبه های دیگرش غلبه داشته باشد، با آن که جنبه عبادی اش نیز ویژگی خاصی دارد.»

ائمه(ع) با توجه به این اهمیت، حج را وسیله تقویت دین الهی نامیده و کعبه را پرچم رفیع اسلام معرفی کرده اند. یعنی تا حج برپا است و عظمت دارد، دین الهی مقتدر و پرچم آن در اهتزاز خواهد بود.

علی(علیه السلام) می فرماید: «والحج تقویه للدين؛ (خداوند متعال) حج را مایه تقویت دین قرار داد»

طبیعی است این نقش در صورتی جامه عمل خواهد پوشید که حج، باروح و تحرک انجام بگیرد و وحدت واقعی که جز با طرد بیگانگان و دشمنان اسلام و برائت جستن از آن ها امکان نخواهد داشت به وجود آید. لذا دشمنان اسلام تلاش می کنند ابعاد اجتماعی و سیاسی حج برای مسلمانان تبیین نگردد و گاه حرکت سیاسی را در حج متناقض با روح معنوی حج می دانند و این یکی از دردهای بزرگ جامعه اسلامی است.

حضرت امام خمینی(ره) می فرماید:

«بزرگ ترین درد جوامع اسلامی این است که هنوز فلسفه واقعی بسیاری از احکام الهی را درک نکرده و حج با آن همه راز و عظمتی که دارد، هنوز به صورت یک عبادت خشک و یک حرکت بی حاصل و بی ثمر باقی مانده است.»

و در ادامه در باره اهمیت حج از بعد سیاسی اجتماعی و وظیفه حج گزاران می فرماید:

«حج عرصه نمایش و آئینه سنجش استعدادها و توان مادی و معنوی مسلمانان است. حج بسان قرآن است که همه از آن بهره مند می شوند ولی اندیشمندان و غواصان و دردآشنایان امت اگر دل به دریای معارف آن بزنند و از نزدیک شدن و فرورفتن در احکام و سیاست های اجتماعی آن نترسند، از صدف این دریا گوهر هدایت و رشد و حکمت و آزادگی را بیش تر صید خواهند نمود و از زلال حکمت و معرفت آن تاابد سیراب خواهند گشت و همان اندازه که آن کتاب زندگی و کمال و جمال در حجاب های خود ساخته ما پنهان شده است و این گنجینه اسرار آفرینش در دل خروارها خاک کج فکری های ما دفن گردیده است، حج نیز به همان سرنوشت گرفتار گشته است؛ سرنوشتی که میلیون هامسلمان هر سال به مکه می روند و پا جای پای ابراهیم واسماعیل و هاجر می گذارند ولی هیچ کس نیست از خود بپرسد ابراهیم(ع) و محمد(صلی الله علیه و آله) که بودند و چه کردند و چه هدفشان بود، از ما چه خواستند. گویی به تنها چیزی که فکر نمی شود همین است مسلم حج بی روح و بی تحرک و قیام، حج بی برائت، حج بی وحدت و حجبی که از آن هدم کفر و شرک برنیاید حج نیست.»

از این جااست که استمرار و قوام دین بر قیام کعبه پیوندی خورد. امام صادق (علیه السلام) می فرماید:

«لا يزال الدين قائما ما قامت الكعبة؛ دین پیوسته برپا خواهد بود تا زمانی که کعبه پابرجاست.»

و از این رو دشمنان اسلام می کوشند اجتماع با عظمت مسلمانان را در مراسم حج کم رنگ و آن را از محتوای عالی سیاسی اجتماعی خالی کنند و آثار مهم و نقش عظیم آن را در عزت بخشیدن به امت واستحکام دین الهی بی ثمر سازند و به همین جهت است که امام رضا(علیه السلام) حج و اجتماع مردم در آن را سرچشمه سود و خیر و منفعت برای جمیع خلق می داند و می فرماید: «... مع ما فی ذلک لجمیع الخلق من المنافع لجمیع من فی شرق الارض و غربها و من فی البر و البحر ممن یحج و ممن لم یحج؛ با منافی که حج برای تمام انسان ها، در شرق و غرب عالم، در خشکی و در دریا، آنانی که حج می گذارند و یا نمی گذارند، دارد.»

بعد سیاسی حج ابراهیمی:

یکی از ابعاد مهم حج ابراهیمی، بعد سیاسی آن است و شاید مهم ترین نقطه تمایز بین حج ابراهیمی و حج غیر ابراهیمی همین بعد سیاسی حج باشد که متأسفانه مورد غفلت بسیاری از مسلمانان قرار گرفته است. امام راحل قدس سره به منظور احیای حج ابراهیمی همواره در پیام ها و سخنرانی ها از این موضوع سخن گفته اند و در موارد مختلف بر اجرای آن تأکید ورزیده اند، غفلت از این امر خطیر را ناشی از توطئه تبلیغاتی استکبار جهانی می داند و می فرماید:

«از همه ابعاد آن (حج)، مهجورتر و مورد غفلت تر، بُعد سیاسی این مناسک عظیم است که دست خیانتکاران برای مهجوریت آن بیشتر در کار بوده و هست و خواهد بود»

در جای دیگر می فرماید:

«مع الأسف دامنه تبلیغات گمراه کننده به قدری بوده و هست که دخالت در هر امر اجتماعی و سیاسی را در جامعه مسلمین برخلاف وظایف روحانیون و علمای دین می دانند و دخالت در سیاست را گناهی نابخشودنی می خوانند.»

با توجه به این تبلیغات گسترده و ذهنیت تفکیک حج از سیاست، امام رابطه حج و سیاست را به وضوح مطرح ساخت و فرمود:

«حج از آن روزی که تولد پیدا کرده است، اهمیت بُعد سیاسی اش کمتر از بعد عبادی اش نیست. بعد سیاسی علاوه بر سیاستش خودش عبادت است.»

امام اقامه حج ابراهیمی و محمدی صلی الله علیه و آله را در گرو برائت که یک نوع حرکت سیاسی است می داند و می فرماید:

«در این مقطع زمانی تکلیف الهی حجاج است که اگر مطلبی از گویندگان شنیدند که بوی ایجاد اختلاف بین صفوف مسلمانان را می دهد انکار کنند و برائت از کفار و سردمداران آنان را از وظایف خود در مواقف کریمه بدانند تا حج آنها حج ابراهیمی ابوالانبیاء - صلوات الله علیه - باشد و حج محمدی صلی الله علیه و آله و الا «ما اکثر الضجيج و اقل الحجيج» درباره آنها صادق است»

بعضی ممکن است تصور کنند بُعد سیاسی حج از ابتکارات رهبر کبیرانقلاب حضرت امام خمینی قدس سره است و پیشینه تاریخی ندارد. امام قدس سره این پندار نادرست را که از جهل و غفلت و عدم آشنایی با قرآن و حدیث سرچشمه می گیرد، ناصحیح می داند و می فرماید:

«سیاست حج، سیاستی نیست که ما درست کرده باشیم حج سیاست اسلامی است ما از اول بنایمان بر این بوده است به حج آن طوری که بوده است عمل کنیم، همان طور که پیغمبر اکرم بت ها را در کعبه شکست ما هم بت ها را بشکنیم و این بت ها که در زمان ما هستند از آن زمان بالاتر و بدترند».

حضرت امام(ره) در این مورد می فرماید:

«فریضه حج در میان فرایض از ویژگی خاص برخوردار است و شاید جنبه سیاسی و اجتماعی آن بر جنبه های دیگرش غلبه داشته باشد با آن که جنبه عبادی اش نیز ویژگی خاص دارد.»

امام خمینی(ره) ، در پیام خودشان در سال ۵۸ به زائران خانه خدا فرمودند:

«فلسفه حج باید جوابگوی این فریادهای مظلومانه باشد(منظور فریاد مظلومانه آفریقایی مسلمان است) گردش به دور خانه خدا نشان دهنده این است که به غیر از خدا، گرد دیگری نگردید و رجم عقبات رجم شیاطین انس و جن است، شما با رجم، با خدای خود عهدکنید تا شیاطین انس و ابرقدرت ها را از کشورهای اسلامی عزیزبرانید. امروز جهان اسلام به دست امریکا گرفتار است، شما برای مسلمانان قاره های مختلف جهان پیامی از خداوند ببرید؛ پیامی که به غیر از خدا بردگی و بندگی هیچ کس را نداشته باشید.»

یکی از سیاست های دشمن آن است که حج را از سیاست کلی اسلام جدا سازند حضرت امام راحل در این رابطه ضمن هشدار به امت اسلامی می فرمایند:

حج از آن روزی که تولد پیدا کرده است، اهمیت بعد سیاسی اش کمتر از بعد عبادی اش نیست. بعد سیاسی علاوه بر سیاستش، خودش عبادت است

آن طور که آخوندهای درباری منطقه و غیر منطقه می گویند که حج باید از جهات سیاسی خارج باشد، این ها رسول الله را محکوم می کنند، این ها خلفای اسلام را محکوم می کنند، ائمه هدی را محکوم می کنند. این ها نمی دانند که این سفر حج برای این مسایل بوده است، برای قیام ناس بوده است، برای این بوده است که مسلمین مشکلات مسلمین را درک کنند و در رفعش کوشش کنند، برای این بوده است که بین مسلمین اخوت و مودت پیدا بشود.

مسلمین باید در حج وقتی که می روند یک حج زنده، یک حج کوبنده، یک حجی که محکوم کنند این شوروی جنایتکار و آن آمریکای جنایتکار را، یک همچو حجی، حجی است که مقبول است. اگر ما حج برویم و مصالح مسلمین را در نظر بگیریم بلکه بر خلاف مصالح مسلمین هی روی جنایت ها پرده بپوشیم، نگذاریم مسلمین صحبت بکنند از جنایت هایی که بر مسلمین می گذرد و جنایت هایی که از حکومت ها و از قدرتهای بزرگ بر مسلمین میگذرد ما یک صحبت بکنیم، این حج نیست، این یک صورت بی معناست.

یکی از فلسفه های بزرگ حج، بعد سیاسی اوست که دستهای جنایتکار از همه اطراف برای کوبیدن این بعد در کار هستند و تبلیغات دامنه دار آنها مع الاسف در مسلمین هم تأثیر کرده است که بسیاری از مسلمین، سفر حج را یک عبادت خشک خالی بدون توجه به مصالح مسلمین میدانند. حج از آن روزی که تولد پیدا کرده است، اهمیت بعد سیاسی اش کمتر از بعد عبادی اش نیست؛ بعد سیاسی، علاوه بر سیاستش، خودش عبادت است.

مشکلات مردم و مشکلات تمامی بلادی که مردم مستطیعش یا روحانیون محترمش وارد حج میشوند، باید بررسی شود.

اوضاع مسلمین در هر سال بررسی شود که در چه حال هستند، بین خودشان با حکومتها چه وضعی است.

بین حکومتها با قدرتهای شیطانی دیگر چه وضعی است. بین خود ملتها با خود ملتها چه وضعی است.

بین روحانیونی که در بلاد متفرقه مسلمین هستند با وضع حج چه وضعی دارند.

اینها اموری است که باید رسیدگی به آن بشود و حج برای همین امور است.

حج برای این است که مشکلات یک سال مسلمین را بررسی کنند و درصدد رفع مشکلات برآیند.

مقام معظم رهبری نیز در این رابطه می فرمایند:

حج، کانون معارف اسلام و بیان کننده ی سیاست کلی اسلام برای اداره ی زندگی انسان است. حج، مظهر توحید و نفی و رمی شیطان و تکرار شعار ابراهیم (علیه السلام) است که گفت: اَنْتِیْ بِرِیْءٍ مِنَ الْمُشْرَکِیْنَ؛ صحنه ی اتحاد عظیم امت اسلامی برگرد محور توحید و برائت از مشرکین و نفی و طرد همه ی بت هاست. وبت، هر آن چیزی است که به جای خدا قرار گیرد و ولایت الهی را به ولایت خود تبدیل کند و نیرو و اراده ی افراد بشر را در اختیار بگیرد؛ حال چه سنگ و چوب، و چه قدرت های شیطانی سلطه گر و جبار، و چه عصبیت های جاهلی و ناحق که: **فَمَاذَا بَعْدَ الْحَقِّ إِلَّا الضَّلَالُ**

بدانید که هر کس حج را از هویت سیاسی آن جدا کند، یا جاهل است و یا مغرض؛ و خداوند نخواهد گذشت از آنان که برای رسیدن به هدف های ناپاک و حقیر خود، آماده اند که بزرگترین حربه ی امت اسلامی در برابر جهان کفر و استکبار را از او بگیرند و حج زندگی ساز و شورآفرین را، به عبادتی فردی و سطحی همراه با سیاحت و تجارت بدل کنند.

حج و برائت از مشرکان و کافران

۱- مهم ترین محور بُعد سیاسی حج، برائت از مشرکین است

. امام در اثبات این امر به سنت ابراهیمی و محمدی صلی الله علیه و آله تمسک کرده و پیروی از آن را لازم دانسته اند. قرآن مجید فلسفه بنای خانه کعبه را دعوت به توحید و نفی شرک می داند و می فرماید:

وَإِذْ بَوَّأْنَا لِإِبْرَاهِيمَ مَكَانَ الْبَيْتِ أَنْ لَا تُشْرِكْ بِي شَيْئًا وَطَهِّرْ بَيْتِيَ لِلطَّائِفِينَ وَالْقَائِمِينَ وَالرُّكَّعِ السُّجُودِ.

«به خاطر بیاور زمانی را که محلّ خانه کعبه را برای ابراهیم آماده ساختیم و به او گفتیم چیزی را شریک من قرار مده و خانه ام را برای طواف کنندگان و قیام کنندگان و رکوع کنندگان و سجود کنندگان پاک گردان»

امام راحل قدس سره در تفسیر این آیه می فرماید: «این تطهیر از همه ارجاس است که بالاترین آنها شرک است که در صدر آیه کریمه است.» اما دستوری که خدا به رسول اکرم صلی الله علیه و آله داده است: **وَأَذَانٌ مِنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ إِلَى النَّاسِ يَوْمَ الْحَجِّ الْأَكْبَرِ أَنَّ اللَّهَ بَرِيءٌ مِنَ الْمُشْرِكِينَ وَرَسُولُهُ....**

«این اعلامی است از طرف خدا و پیامبرش به عموم مردم در روز حج اکبر که خداوند و فرستاده او از مشرکان بیزارند»

در ادامه می فرماید: «کدام خانه ای سزاوارتر از کعبه و خانه امن و طهارت والناس که در آن به هرچه تجاوز و ستم و استثمار و بردگی و یا دون صفتی و نامردمی است عملاً و قولاً پشت شود و در تجدید میثاق الست بر بکم بت آلهه ها و اربابان متفرقون شکسته شود و خاطره مهم ترین و بزرگ ترین حرکت سیاسی پیامبر صلی الله علیه و آله در وَأَذَانٌ مِنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ إِلَى النَّاسِ يَوْمَ الْحَجِّ الْأَكْبَرِ زنده بماند و تکرار شود؛ چرا که سنت پیامبر صلی الله علیه و آله و اعلام برائت کهنه شدنی نیست.» ممکن است کسی بگوید: اعلام برائت از مشرکین، یک مانور سیاسی بود که در زمان پیامبر صلی الله علیه و آله به مرحله اجرا در آمد چه دلیلی بر انجام آن مانور سیاسی در زمان کنونی وجود دارد؟ امام با توجه به این شبهه می فرمایند:

«فریاد برائت از مشرکان، مخصوص به زمان خاص نیست. این دستور است و جاوید»

ممکن است توهم شود که اعلام برائت از مشرکین در موسم حج چه ضرری متوجه استکبار می کند و چه نفعی برای امت اسلامی دارد؟ امام در پاسخ این پرسش چنین می گوید: «راهپیمایی مکه و مدینه است که بسته شدن شیرهای نفت عربستان را به دنبال دارد. راهپیمایی های برائت در مکه و مدینه است که به نابودی سرسپردگان شوروی و امریکا ختم می شود»

بنابراین، برائت از دشمنان خدا و آن چه مانع رشد و تکامل انسان و سد راه خوشبختی او است، قبل از آن که مسئله ای سیاسی اجتماعی باشد جنبه اعتقادی و تربیتی دارد و می توان گفت برائت، سیاست اصولی مکتب اسلام، به خصوص در عمل حج است. بر این اساس، بر حج گزاران و مومنان است که از دشمنان خدا و بت های زمان و قطب های شرک و الحاد، که مصمم بر نابود کردن اسلام و به ذلت و بدبختی کشاندن مسلمانان اند، برائت جویند.

برائت مقطعی نیست بلکه برگرفته از سرچشمه الهی است و آغازگر برائت، خدا و پیامبر او است. پس همواره برای مومنان باید به عنوان حقیقتی ایمانی سرمشق باشد.

با توجه به مطالب یاد شده، نظام مقدس اسلامی جز با برائت قوام نخواهد گرفت، زیرا برائت جنبه دافعه توحید و ولایت است که این دو از یکدیگر جدا نیستند و از روز اعلان برائت، اساس دولت اسلامی استقرار یافت.

امام خمینی (ره) در پیام تاریخی خود در مورد برائت با الهام از آیات مذکور می فرماید:

«حاشا که خلوص عشق موحدین جز به ظهور کامل نفرت از مشرکین و منافقین میسر شود و کدام خانه ای سزاوارتر از کعبه و خانه امن و طهارت و «الناس» که در آن به هر چه تجاوز و ستم و استثمار و بردگی و یا دون صفتی و نامردمی است عملاً و قولاً پشت شود و در تجدید میثاق «الست بربکم» بت الهه ها و اربابان متفرق شکسته شود و خاطره مهم ترین و بزرگ ترین حرکت سیاسی پیامبر در «و اذان من الله و رسوله الی الناس یوم الحج الاکبر» زنده بماند، چراکه سنت پیامبر (صلی الله علیه و آله) و اعلان برائت کهنه شدنی نیست و نه تنها اعلان برائت به ایام و مراسم حج منحصر نشود که باید مسلمانان فضای سراسر عالم را از محبت و عشق نسبت به ذات حق و نفرت و بغض عملی نسبت به دشمنان خدا لبریز کنند و به وسوسه خناسان و شبهات تردید آفرینان و متحجرین و منحرفین گوش فرا ندهند و لحظه ای از این آهنگ مقدس توحیدی و جهان شمول اسلام غفلت نکنند.»

و در ادامه می فرماید:

«فریاد برائت ما فریاد برائت امتی است که کفر و استکبار به مرگ او در کمین نشسته اند و همه تیرها و کمان ها و نیزه ها به طرف قرآن و عترت عظیم الشان رفته اند و هیئات که امت محمد (صلی الله علیه و آله) سیراب شدگان کوثر عاشورا و منتظران وراثت صالحان به مرگ ذلت بار و به اسارت غرب و شرق تن دهند و هیئات که خمینی در برابر تجاوز دیو سیرتان و مشرکان و کافران به حریم قرآن و عترت رسول خدا و امت محمد (صلی الله علیه و آله) و پیروان ابراهیم حنیف ساکت و آرام بماند و یا نظاره گر صحنه های ذلت بار و حقارت مسلمانان باشد.»

مراحل تبیین برائت از مشرکین در بیان امام راحل

الف: بیان اینکه فعلاً حج ابراهیمی انجام و اقامه نمی شود.

در این باره می گوید: «اکنون که حجاج بیت الله الحرام از خانه تن و دنیا مهاجرت الی الله و رسوله، که خانه دل است می کنند... باید بدانند که حج ابراهیمی محمدی صلی الله علیهما و آلهما سال هاست غریب و مهجور است. هم از جهات معنوی و عرفانی و هم از جهات سیاسی و اجتماعی، و حجاج عزیز تمامی کشورهای اسلامی باید بیت خدا را در همه ابعادش از این غربت درآورند.»

ب: تأکید بر اینکه برائت از مشرکین جزء حج است.

امام راحل (قدس سره) تلاش کرد با بیان های مختلف به مردم و زائران تفهیم کند که برائت از مشرکان از وظائف سیاسی حج است. به نمونه های زیر توجه شود:

۱- اصولاً برائت از مشرکین از وظایف سیاسی حج است و بدون آن حج ما، حج نیست.

۲- فریاد برائت از مشرکان در مراسم حج و این یک فریادی سیاسی عبادی است که رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم به آن امر فرمود.

۳- حج بی روح و بی تحرک و قیام، حج بی برائت، حج بی وحدت و حجی که از آن هدم کفر و شرک برنیاید حج نیست.

ج: حجاج باید برائت داشته باشند

تنها به این مسئله اکتفا نشد که برائت جزء وظائف حج است بلکه به عنوان یک مرجع جهانی از زائر ایرانی و کل زائران مسلمان خواست که این وظیفه را باید انجام دهند و امکان ترک آن حتی با دادن شهیدان وجود ندارد.

«لازم است حجاج بیت الله الحرام در این مجمع عمومی و سیل خروشان انسانی فریاد برائت از ظالمان و ستمکاران را هرچه رساتر برآورند.»

و در جای دیگر :

«ممکن نیست حجاج ما به حج بروند دست به تظاهرات علیه استکبار جهانی زنند.»

و بعد از شهادت حجاج ایرانی فرمود:

«خدا را سپاس می گذاریم که در میثاقمان با خدای کعبه پایدار مانده ایم و پایه های برائت از مشرکین را با خون هزاران شهید از عزیزانمان بنیان نهاده ایم.»

د: معنای برائت و مشخص نمودن مصداق مشرکان

امام به کلیات اکتفا نکرد دقیقاً معنای برائت را و همین طور مشرکینی که باید از آنها برائت جست مشخص نمود، به نمونه های زیر توجه شود.

۱- «امروز فریاد برائت ما از مشرکان و کافران، فریاد از ستم گران و فریاد امتی است که جانشان از تجاوزات شرق و غرب و در رأس آنان آمریکا و **اذناب** آنان به لب رسیده است و خانه و وطن و سرمایه اش به غارت رفته است.»

۲- «فریاد برائت ما، فریاد برائت همه مردمانی است که دیگر تحمل تفرعن آمریکا و حضور سلطه طلبانه آن را از دست داده اند.»

۳- «فریاد برائت ما، فریاد فقر و تهیدستی گرسنگان و محرومان و پابرنه هایی است که حاصل عرق جبین و زحمات شبانه روزی آنان را، زراندوزان و دزدان بین المللی به یغما برده اند.»

۴- «فریاد برائت ما، فریاد دفاع از مکتب و حیثیات و نوامیس، فریاد دفاع از منابع و ثروت ها و سرمایه، فریاد دردمندانه ملت هایی است که خنجر کفر و نفاق قلب آنان را دریده است.»

ه: اهداف برائت از مشرکین

امام راحل اهداف برائت را نیز بیان نموده تا زائران با چشم باز حرکت کنند:

۱- در هم شکستن بت های غرب و شرق

«بیت الله الحرام و کعبه معظمه، زائران عزیزی را در آغوش می کشد که حج را از انزوای سیاسی و انحراف اساسی به سوی حج ابراهیمی و محمدی سوق داده و حیات آنرا تجدید می نمایند و بت های شرق و غرب را در هم می شکنند و معنای قیام ناس و حقیقت برائت از مشرکان را عرضه می دارند.»

۲- آزادی از قید ظالمان

«ما بر این مطلب پافشاری و اصرار می کنیم که مسلمانان، حداقل در خانه خدا و حرم امن الهی، خود را از تمامی قید و بندهای ظالمان آزاد ببینند و در یک مانور بزرگ از چیزی که از آن متنفرند اعلام برائت کنند و از هر وسیله ای برای رهایی خود استفاده نمایند.»

۳- آزاد شدن انرژی در جهان اسلام

ما با اعلام برائت از مشرکین تصمیم بر آزادی انرژی متراکم جهان اسلام داشته و داریم و به یاری خداوند بزرگ و با دست فرزندان قرآن روزی این کار صورت خواهد گرفت.

۴- رمی استعمار

«مسلمانان بعد از شرکت در راهپیمایی برائت و اعلان همبستگی با ملت دلاور ایران، باید به فکر رمی استعمار از کشورها و سرزمین های اسلامی خود باشند.»

پی آمدهای برائت

امام راحل علاوه بر اهداف فوق پیامدهایی را نیز متذکر شده اند که خود در تقویت اهداف فوق و بهتر شدن برائت از مشرکین نقش سازنده دارد.

۱- نابودی ستمگران

«اگر انشاء الله عموم زائران از هر طائفه و مذهب که در سراسر جهان در آن مکان شریف مجتمع شده اند ندای خداوند را اجابت کنند و با فریاد واحد، ستمگران و ظالمان را محکوم نمایند، کاخ های ستم فرو خواهد ریخت.

۲- نابودی سرسپردگان

«راهپیمایی های براءت در مکه و مدینه است که به نابودی سرسپردگان شوروی و آمریکا ختم می شود

۳- بسته شدن شیر نفت

«راهپیمایی مکه و مدینه است که بسته شدن شیرهای نفت عربستان را به دنبال دارد.»

و صد البته که استکبار و مزدوران آنها در داخل و خارج بی کار نخواهند نشست و براءت گران را مورد هجوم فیزیکی و تهمتی قرار خواهند داد. امام راحل در این زمینه می گوید: «در منطق استکبار جهانی هر که بخواهد براءت از کفر و شرک را پیاده کند متهم به شرک خواهد شد و مفتی ها و مفتی زادگان این نوادگان «بلعم باعورا»ها به قتل و کفر او حکم خواهند کرد.»

مقام معظم رهبری و براءت از مشرکان

۱- حج ابراهیمی همان حج محمدی است که در آن، حرکت به سمت توحید و اتحاد، روح و سرلوحه‌ی همه‌ی مراسم و شعائر است، حجی مایه‌ی برکت و هدایت و ستون اصلی در حیات و قیام امت واحد، حجی سرشار از منافع و پربار از ذکر خدا، حجی که در آن ملت‌های مسلمان، وجود امت فراگیر محمدی (صلی الله علیه و آله) و حضور خود در آن را لمس می‌کنند و با احساس برادری و نزدیکی ملت‌ها، از احساس ضعف و عجز و خود باختگی رها می‌شوند. حج ابراهیمی، آن است که در آن مسلمین، از تفرقه به جمعیت حرکت کنند و کعبه را که بنای یادبود توحید و رمز براءت و نفرت از شرک و بت پرستی است با معرفت به معنای رمزی آن طواف کنند و از ظاهر و پیکره‌ی مناسک به باطن و روح آن برسند و از آن برای زندگی خود و زندگی امت اسلام، توشه بگیرند.

حج، نماد امت اسلامی و آموزنده‌ی نوع رفتاری است که این امت بزرگ برای تأمین سعادت خود باید در پیش گیرد. می‌توان حج را در حرکت هدفمند و آگاهانه و متنوع همگان در جهتی واحد خلاصه کرد. تار و پود این حرکت، یاد خدا و همدلی بندگان خدا است، و هدف آن ایجاد پایگاه مستحکم معنوی برای زندگی سعادت‌مندانه‌ی انسان: جعل الله الکعبة البیت الحرام قیاماً للناس و الشهر الحرام و الهدی و القلائد.

حج، در آیینی پُر راز و رمز، و در آمیزه‌ی شگفت‌آوری از شکوه و خاکساری، و اقتدار و فروتنی، و حرکت و تلاش درونی و برونی، نمادی از مبارزه و جهاد نفسانی و جهانی انسان مسلمان، در راه تحقق حیات طیبیه‌ی انسانی را در برابر چشم آدمی می‌گذارد و حج‌گزار را به تمرین عملی وظایف بزرگ خود وادار می‌سازد.

در میان فرایض دینی، حج، بزرگ‌ترین فریضه‌ای است که در آن هر دو جنبه‌ی فردی و اجتماعی به شکلی نمایان، گنجانیده شده است.

«...حج مظهر توحید، و کعبه خانه توحید است... در این خانه و به برکت آن، باید هر عامل غیر خدا از صحنه ذهن و عمل مسلمین زدوده شود و بساط انواع شرک از زندگی آنان برچیده شود. در این محیط، محور و مرکز هر حرکتی خداست و طواف و سعی و رمی و وقوف و دیگر شعائر الله، حج هر یک به نحوی نمایش به الله و طرد و نفی و براءت از (انداد الله) است.

امروز البته از لات و منات و عزّی خبری نیست، اما به جای آن و خطرناکتر از آن، بتهای زر و زور استکباری است که همه فضای زندگی مسلمین را در کشورهای اسلامی فرا گرفته است. بتی که بسیاری از مردم جهان و از جمله بسیاری از مسلمین امروز به جبر و تحمیل، به عبادت و اطاعت آن وادار می‌شوند، بت قدرت آمریکا است که همه شؤون فرهنگی و سیاسی و اقتصادی مسلمین را در قبضه گرفته و ملت‌ها را خواه و ناخواه در جهت منافع و اغراض خود...حرکت می‌دهد. این‌ها و امثال آن همه مظاهر همان شرک و بت پرستی است که در ضدیت کامل با نظام توحیدی و حیات توحیدی است که اسلام برای مسلمانان مقرر داشته است.

۲- نشانه دوم حج ابراهیمی نیز دوری جامعه اسلامی از نزاع و اختلاف و ایجاد وحدت است.

هر کس کمترین نگاه به یادگارهای حضرت ابراهیم از لبیک و لباس احرام، طواف، سعی و صفا و حضور در عرفات و منی داشته باشد تمام آن را تجلّی وحدت می‌یابد.

امام راحل نیز در ایجاد وحدت در جهان اسلام و تأکید بر آن نقش اساسی داشت مخصوصاً در مراسم حج بر این امر به شدت تکیه داشت، به نمونه‌هایی از کلام معظم له توجه شود:

«عموم برادران و خواهران اسلامی باید توجه داشته باشند که یکی از مهمات فلسفه حج، ایجاد تفاهم و تحکیم برادری بین مسلمین است.»

«...یکی از فلسفه‌های مهم اجتماعی عظیم، در سراسر جهان در این مقام مقدّس و مهبط وحی، به هم پیوستن مسلمانان جهان و تحکیم وحدت بین پیروان پیامبر اسلام و پیروان قرآن کریم در مقابل طاغوت‌های جهان است.»

در کلام مقام معظم رهبری می خوانیم: «ما...همواره اصرار بر وحدت فرق مسلمین داشته که یکی از آخرین آنها تشکیل مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی است.»

«طواف و سعی و نمازهای جماعت و همه حرکات و سکنات دسته جمعی در حج این درس وحدت را به حج گزار می رساند و آن را در اعماق وجود او نفوذ می دهد.»

امام راحل قدس سره منادی حج ابراهیمی در این باره اشارات دیگری دارند که باهم می خوانیم :

«این وحدت که اسلام شریف و قرآن کریم بر آن پافشاری کرده اند با دعوت و تبلیغ دامنه دار باید به وجود آید و مرکز این دعوت و تبلیغ مکه معظمه در زمان اجتماع مسلمین برای فریضه حج است که ابراهیم خلیل الله و محمد حبیب الله شروع و در آخر الزمان حضرت بقیه الله ارواحنا لمقدمه الفدا تعقیب می کند. به ابراهیم خلیل الله خطاب می شود که مردم را به حج بخوان تا برای شهود منافع خود، از همه اقطار بیایند. این منافع جامعه است؛ منافع سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی.»

امام قدس سره تحکیم وحدت بین مسلمانان را یکی از وظایف الهی در موسم حج می داند و می فرماید:

«باید توجه داشته باشید که این اجتماع بزرگ که به امر خداوند تعالی در هر سال در این سرزمین مقدس فراهم می شود، شما ملت های مسلمان را ملکف می سازد که در راه اهداف مقدسه اسلام مقاصد عالیّه شریعت مطهره و در راه ترقی و تعالی مسلمین و اتحاد و پیوستگی جامعه اسلامی کوشش کنید.»

امام قدس سره در سایه وحدت امت اسلامی، در پی ایجاد جبهه مستضعفین در اجتماع پرشکوه حج بودند و می فرمودند:

«از جمله وظایف در این اجتماع عظیم، دعوت مردم و جوامع اسلامی به وحدت کلمه و رفع اختلافات بین طبقات مسلمین است که خطبا و گویندگان و نویسندگان در این امر حیاتی اقدام نمایند و کوشش کنند در بوجود آوردن جبهه مستضعفین که با وحدت جبهه و وحدت کلمه و شعار «لا إله إلا الله» از تحت اسارت قدرت های شیطانی و اجانب و استعمارگران و استثمارگران بیرون آیند و با اخوت اسلامی بر مشکلات غلبه پیدا کنند.»

۳- امنیت همه جانبه

سوم نشانه حج ابراهیمی وجود امنیت همه جانبه است، چرا که هم ابراهیم(ع) از خداوند خواست «و اذقال ابراهیم ربّ اجعل هذا بلداً آمناً؛ (بیاد بیار) زمانی را که ابراهیم گفت: خدایا این شهر را، شهر امن قرار بده.» که مکه را امن قرار دهد. و هم خداوند اعلام کرد که «فیه آیاتٌ بَیِّناتٌ مقام ابراهیم و من دخله کان آمناً؛ در

آن نشانه های روشنی است (از جمله) مقام ابراهیم و کسی که داخل آن (خانه خدا) شود در امان خواهد بود.»

امام صادق(ع) می فرماید: «هر کس داخل حرم شود از مردم و بر آن پناه برد در امنیت است و کسی داخل بیت شود از گناهکاران و به آن پناه برد از خشم الهی در امنیت است، وُحوش و درندگان و پرندگانی که داخل حرم شوند در امنیت می باشند.»

امام راحل بر مسئله امنیّت همه جانبه خانه خدا سخت تأکید داشت لذا بعد از حج خونین فریاد او بلند شد که «جنایت تاریخی شکستن احترام حرم امن الهی که دل مسلمانان متعهد جهان را آتش زد چیزی نیست که تا ابد بشود آن را فراموش کرد و یا ساکت بود.»

«امروز حرم، حرم است اما نه برای ناس، که برای آمریکا و کسی که به آمریکا لبیک نگوید و به خدای کعبه رو آورد سزاوار انتقام خواهد شد.

۴- نشانه دیگر حج ابراهیمی خلوص نیّت است

قرآن کریم می فرماید: «و اذ يرفع ابراهيم القواعد من البيت و اسماعيل ربّنا تقبل منّا انّك انت السميع العليم»

و (به یاد آورید) هنگامی را که ابراهیم و اسماعیل پایه های خانه (کعبه) را بالا می بردند (و می گفتند) «پروردگارا! از ما بپذیر، که تو شنوا و دانایی.»

امام راحل(ره) درباره اخلاص می گوید: «وظیفه ای که از همه وظائف بالاتر است این که اخلاص داشته باشیم برای کارهایی که می کنیم.»

از مهمات در همه عبادات، اخلاص در عمل است که اگر خدای نخواستہ کسی عملی را برای خودنمایی و عرضه به دیگران انجام دهد و خوبی عملش را به رخ دیگری بکشد، عمل او باطل است

«مواظب باشید که اعمالتان، اعمال صالح باشد، قیامتتان برای خدا باشد، اعمالتان برای خدا باشد.»

مقام معظم رهبری نیز درباره نقش اسلام در سرزمین مکه می گوید: «خاطرات اسلامی در این سرزمین برای هر مسلمان متدبر، در حکم داروی شفابخشی است که او را از ضعف و زبونی...نجات می دهد...این جا بود که اخلاص و جهاد پیروزی آفرید، و مال دوستی و غنیمت طلبی ناکامی آورد...»

۵- حج ابراهیمی همراه با تسلیم و معرفت

حج ابراهیمی حجی است که همراه با تسلیم در مقابل اوامر الهی باشد، و تسلیم هم وقتی کامل خواهد بود که معرفت و شناخت عمیق در کنار خود داشته باشد.

«رَبَّنَا وَاجْعَلْنَا مُسْلِمِينَ لَكَ وَ مِنْ ذُرِّيَّتِنَا أُمَّةً مُسْلِمَةً لَكَ وَ ارْنَا مَنَاسِكَنا وَ تَب عَلَيْنَا أُنْكَ أَنْتَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ؛ پروردگارا! ما را تسلیم فرمان خود قرار ده، و از دودمان ما امتی که تسلیم فرمانت باشند، (به وجود آور) و طرز عبادت‌مان را به ما نشان ده و توبه ما را بپذیر که تو توبه پذیر و مهربانی.»

امام راحل (ره) می گوید: «لازم است حجاج مسائل حج را از واجبات و محرمات نزد علمای اعلام به خوبی یاد گیرند تا خدای نخواستہ تخلفاتی حاصل نشود که موجب هدر رفتن زحمات آنان گردد یا موجب مُجَلِّ نشدن آنان شود و برای خودشان اشکالاتی پیش آید.»

«در میقات های الهی و مقامات مقدّس... حجاج عزیز از تمام وابستگی های به غیر حق آزاد... و با انوار تجلیات الهی منور گردد تا اعمال و مناسک این سیر الی الله با محتوای حج ابراهیمی و پس از آن، حج محمّدی، آراسته گردد و با سبکباری از افعال طبیعت، همگان سالم از وزرهای منی و منیت، با کوله باری از معرفت حق و عشق محبوب به اوطان خود باز گردند... با مشتی پراز ارزش های انسانی اسلامی که پیغمبران بزرگ از ابراهیم خلیل الله تا محمّد حبیب الله صلی الله علیهم و آلهم اجمعین به انگیزه آن مبعوث شدند به دوستان عاشق شهادت، پیوندند.

در کلام مقام معظم رهبری می خوانیم: «شناخت عظمت و رحمت خداوند در حج به معنی تأمل در پایه گذاری این خانه است که در عین حال، هم خانه خداست و هم خانه مردم...هم جایی است که انسان نیازمند، بدان رو می کند و هم نقطه ای است که عظمت آیین الهی در آن جلوه گر می شود. آمیزه ای از شکوه و عظمت و صفا و سادگی، یادگاری از نخستین ندای توحید..»

۶- حج ابراهیمی، طواف با جان، گرد حرم ولای اهل بیت

امام راحل در یکجا می گوید: «بزرگترین درد جوامع اسلامی این است که هنوز فلسفه واقعی بسیاری از احکام الهی را درک نکرده اند

و حج با آن همه راز و عظمتی که دارد هنوز به صورت یک عبادت خشک و یک حرکت بی حاصل و بی ثمر باقی مانده است.»

یکی از مسائلی که در ایام حج به آن بی توجهی می شود، مسئله ولایت اهل بیت است، مردم نماز و زکات و روزه و حج را مورد توجّه قرار می دهند، ولی ولایت مورد بی مهری قرار می گیرد. امام باقر (ع) فرمود: «مردم چهار رکن اوّل را می گیرند و ولایت را ترک می کنند.»

امام راحل (قدس سره) می گوید: «از ملت مسلمان می خواهیم که از ائمه اطهار(ع) و فرهنگ سیاسی، اجتماعی، اقتصادی، نظامی این بزرگ راهنمایان عالم بشریت به طور شایسته و به جان و دل و جان فشانی و نثار عزیزان، پیروی کنند.»

بعد معنوی حج ابراهیمی:

یکی از اساسی ترین ابعاد حج ابراهیمی، بعد معنوی و عرفانی آن است. حج میعاد عاشقان کوی الهی و شیفتگان وصل دوست و ورود به محضر خداست؛ امام رضا علیه السلام اولین خصوصیت حج را همین امر ذکر می کند و می گوید:

«عِلَّةُ الْحَجِّ الْوِفَادَةُ إِلَى اللَّهِ»

آنچه موجب وجوب حج گشته سفر معنوی به سوی خداوند عزّ وجلّ است

امام بزرگوار در این باره می گوید:

«توجه داشته باشید که سفر حج سفر کسب نیست، سفر تحصیل دنیا نیست، سفر الی الله است شما دارید به طرف خانه خدا می روید تمام اموری که دارید انجام می دهید به طور الوهیت باید انجام بدهید سرفرتان از اینجا که شروع می شود وفد الی الله است. سفر به سوی خدای تبارک و تعالی است»

حضرت امام قدس سره جهات معنوی حج را متذکر شده، می گوید:

«حجاج محترم مواظب باشند که رضای غیر خداوند را در اعمال خود شرکت ندهند و جهات معنوی حج بسیار است و مهم آن است که حاج بداند که کجا می رود و دعوت کی را اجابت می کند و میهمان کیست و آداب این میهمانی چیست و بداند هر خودخواهی و خودبینی با خداخواهی مخالف است و با هجرت الی الله مباین و موجب نقص معنویت حج است»

حج کلاس تهذیب نفس و میدان نبرد با شیاطین درون و برون است. هریک از مناسک و مشاعر گامی در جهت غنای روحی، سعه صدر و کسب فضایل اخلاقی است و در حقیقت حج فرار انسان از ظلمت به سوی نور است..

امام راحل قدس سره احیاگر حج ابراهیمی در عصر حاضر، برای دست یابی به مقاصد معنوی حج، عمل کردن به مناسک به طور صحیح را مورد تأکید قرار داده، می گوید:

«مراتب معنوی حج که سرمایه حیات جاودانه است و انسان را به افق توحید و تنزیه نزدیک می نماید، حاصل نخواهد شد مگر آنکه دستورات عبادی حج به طور صحیح و شایسته و موبه مو عمل شود»

همچنین حصول ابعاد دیگر حج؛ اعم از سیاسی و اجتماعی را متوقف بر تحقق بعد معنوی حج می داند و می فرماید:

«بعد سیاسی و اجتماعی آن حاصل نمی گردد مگر آن که بعد معنوی و الهی آن جامه عمل پوشد و لبیک های شما جواب دعوت حق تعالی باشد و خود را محرم برای وصول به آستانه محضر حق تعالی نمایید و لبیک گویان برای حق نفی شریک به همه مراتب کنید و از خود که منشأ بزرگ شرک است به سوی او جل و علا هجرت نمایید... و اگر جهات معنوی به فراموشی سپرده شود گمان نکنید که بتوان از چنگال شیطان نفس رهایی یابید و تا در بند خویشتن خویش و هواهای نفسانی خود باشید نمی توانید جهاد فی سبیل الله و دفاع از حریم الله نمایید»

مقام معظم رهبری نیز در این رابطه می فرماید:

حج، سرچشمه جوشان تقوا و معنویت و خیر و برکت، همه ساله تا ابد، فیضان خود را بر جهان اسلام و بر یکایک مسلمانان موفق جاری میسازد تا هر کس و هر مجموعه، به اندازه ظرفیت و قابلیت خود از آن بهره بگیرد.

حجاج بیت الله الحرام، تنها بهره مندان از این سرچشمه فیاض نیستند. اگر این فریضه عظیم به درستی شناخته و عمل شود ملتها و آحاد مسلمان در همه جای جهان، مشمول برکات آن خواهند شد.

افراد و مجموعه های بشری همواره از دو سو آسیب می بینند؛ اول از درون خود که منشأ آن ضعفهای بشری و هوسهای مهارگسیخته و تردیدها و بیایمانیها و خصلتهای منهدم کننده است، و دوم از دشمنان بیرونی که بر اثر طغیان و افزون طلبی و تجاوز و ددمنشی، محیط زندگی را بر انسانها و ملت هاتنگ و فشارآلود میسازند و با جنگ و ظلم و تحمیل و زورگویی، بلای جان آنان میشوند

همچنین می فرمایند:

حج در جوهر و ذات خود دارای دو عنصر اصلی است: تقرب به خدا در اندیشه و عمل، و اجتناب از طاغوت و شیطان با جسم و جان.. همه اعمال و تروک حج، برای ایندو و در جهت آن و تأمین ابزارها و مقدمات آن

است، و این در حقیقت خلاصه ای از اسلام و همه دعوت‌های الهی نیز هست که: «ولقد بعثنا فی کلّ أمة رسولا أن اعبدوا الله واجتنبوا الطاغوت در آیات حج تعبیرات: «حنفاء لله غیر مشرکین به»، یا «فإلهکم إله واحد فله أسلموا»، یا «فاذا قضیتم مناسککم فاذکروا الله کذاکرکم آباءکم أو أشدّ ذکرا» و امثال آن ناظر به همین دو عنصر اصلی است، تقرب به خدا، ذکر و نماز و تسلیم و احرام و به خود و خدا اندیشیدن و سعی و صفا را می طلبد و در نهایت زاد و توشه تقوا را در کوله بار حاجی می گذارد: «وتزوّدوا فإنّ خیر الزاد التقوی واتقون یا أولى الألباب.»

و در پیام دیگری فرموده اند:

حج، مظهر توحید و کعبه، خانه توحید است. اینکه در آیات کریمه مربوط به حج بارها از ذکرالله سخن رفته نشانه آن است که در این خانه و به برکت آن باید هر عامل غیر خدا از صحنه ذهن و عمل مسلمین زدوده شود و بساط انواع شرک از زندگی آنان برچیده شود. در این محیط، محور و مرکز هر حرکتی خدا است و طواف و سعی و رمی و وقوف و دیگر شعائرالله حج، هر یک به نحوی نمایش انجذاب به «الله» و طرد و نفی و برائت از «اندادالله» است. این است آن «ملت حنیف ابراهیم علیه السلام»، بت شکن بزرگ و منادی توحید برفراز قله تاریخ

نقش حج در تقریب مذاهب اسلامی و وحدت مسلمانان از دید امام خمینی قدس سره

با پیروزی انقلاب اسلامی ایران، بهترین فرصت و امکانات، در اختیار امام خمینی قدس سره قرار گرفت تا با پیام ها و رهنمودهای خود و بسیج امکانات و نیروهای متعهد، و با بهره گیری از بُعد وحدت آفرین حج، زمینه تحقق این آرزوی دیرینه را فراهم سازند.

حج، بهترین میعادگاه مُعارفه مِلّت های اسلامی است که مسلمانان، با برادران و خواهران دینی و اسلامی خود از سراسر جهان آشنا می شوند، و در آن، خانه ای که متعلق به تمام جوامع اسلامی و پیروان ابراهیم حنیف است، گردهم می آیند و با کنار گذاردن تشخّص ها و رنگ ها و ملیّت ها و نژادها، به سرزمین و خانه اوّلین خود رجعت می کنند و با مراعات اخلاق کریمه اسلامی و اجتناب از مجادلات و تجمّلات، صفای اخوّت اسلامی و دور نمای تشکّل اُمّت محمدی صلی الله علیه و آله را در سراسر جهان به نمایش می گذارند.»

تاریخ اسلام، همواره، شاهد کوشش ها و تلاش های وحدت آفرین شخصیت های برجسته و پیشوایان بزرگ و مجامع علمی - دینی بسیاری بوده است که برگ زرینی از این تاریخ پرافتخار، به بزرگ پرچم دار توحید در عصر حاضر و بنیانگذار جمهوری اسلامی ایران اختصاص دارد. خود ایشان می فرماید:

«ما، سالهای طولانی است که دنبال این هستیم که مسلمین را با هم، همقدم و همکلام و مجتمع کنیم، برای این که تمام گرفتاری هایی که مسلمین دارند و به دست قدرت های اجنبی، آن هایی که می خواهند از بلاد مسلمین بهره گیری کنند، آن هایی که می خواهند ذخایر مسلمین را ببرند، آن هایی که می خواهند دولت های اسلامی را در زیر یوغ سلطنت خودشان قرار بدهند، این ها، کوشش کرده اند خودشان و عمّالشان به اینکه تفرقه بین مسلمین ایجاد کنند... مسلمین باید ید واحده بر ماسوایشان باشند.»

البته، بدیهی است که مراد از وحدت در اصول اعتقادات، وحدتِ مطلق نیست که همه پیروان مذاهب اسلامی به کنارگذاشتن عقاید و افکار ویژه و هویت مذهبی خود و برگزیدن یک فکر فراخوانده شوند.

امام خمینی قدس سره در این زمینه می فرماید:

«گمان نکنند برادرهای سنی ما که در اسلام این معنا مطرح باشد که فرقی ما بین شما و ما باشد. همان طور که شما، چهار مذهبی که در اهل تسنن هست، چه طور آن مذهب با آن مذهب دوتا است، لکن برادرند همه، دشمن نیستند این هم یک مذهب خامسی است که دشمنی در کار نیست. همه برادری، همه مسلمان، همه اهل قرآن، همه تابع رسول اکرم.»

«جامعه ای که همه می خواهند به اسلام خدمت کنند و برای اسلام باشند، از این مسائل نباید طرح شود. ما همه برادر هستیم و باهم هستیم. منتها، علمای شما، یک دسته، فتوا به یک چیز دادند و شما، تقلید از علمای خود کردید، شدید حنفی، یک دسته، فتوای شافعی را عمل کردند و یک دسته فتوای حضرت صادق علیه السلام را عمل کردند، این ها شدند شیعه. این ها، دلیل اختلاف نیست.»

در جایی دیگر می فرماید:

«ما، به حسب حکم خدای، تبارک و تعالی، اخوت خودمان را با همه مسلمین جهان، با دولت های کشورهای اسلامی، با ملت های مسلم، در هر مذهبی هستند، در هر کشوری هستند، ما برادری خودمان را با آن ها اعلام می کنیم. ما می خواهیم همه مسلمین، ید واحده باشند بر مَن سِواهم. هرکس، در محیط خودش، با هر حکومتی که هست و با هر مذهبی که هست، در محیط خودش باشد و مستقل باشد.»

در حقیقت، آنچه امام خمینی قدس سره در طول حیات سیاسی - مبارزاتی خود بر آن تأکید داشتند و امت اسلام، مخصوصاً، زائران بیت الله الحرام را به آن دعوت می کردند، همبستگی مذاهب اسلامی در چهارچوب اصول بنیادین و هدف ها و منافع مشترک است که در ادامه، به برخی محورهای مهم آن اشاره می کنیم.

بنیاد های وحدت اسلامی از دیدگاه امام راحل

امام خمینی قدس سره در مجموع سخنان و بیانات خود به مناسبت های مختلف و به ویژه در زمینه استفاده بهینه از همایش عظیم حج، بیش از هر چیز، بر سه محور اساسی جهت برقراری وحدت میان مسلمانان جهان تأکید می ورزیدند:

۱ - دین اسلام

امام خمینی قدس سره با اشاره به آیه **وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا...** و این که اسلام، بانی عقدِ اخوتِ میان مسلمانان است می فرماید:

«اسلام، بین همه مسلمان ها، عقد اخوت بسته است و همه را دعوت به اعتصام به حبل الله و پیروی از خط اسلام می فرماید.»

«حبل الله، اسلام است، صراط مستقیم است. ریسمان بین حق و خلق، اسلام است.»

ایشان، ضمن برداشتی این چنین از روح قوانین و شعائر اسلامی و با اشاره به نقش حج در ایجاد وحدت میان فرقه مختلف اسلامی می فرماید:

«این خانه ناس است، شخصی یا اشخاص یا گروهی یا طوایف خاصی، این طور نیست که اولی باشند به خانه خدا از دیگر ناس. همه مردم، آن هایی که در سراسر دنیا هستند، در مشارق ارض و مغارب ارض، مکلف هستند که مُسلّم بشوند و در این خانه که قرار داده شده است از برای ناس، مجتمع بشوند و زیارت کنند آن بیت مقدس را.»

عقلا و علمای اسلام، از صدر اسلام تا کنون، کوشش کردند برای این که مسلمین، همه باهم مجتمع باشند و همه ید واحده باشند بر غیر مسلمین. در هر جا که مُسلّمی پیدا بشود، باید با سایر مسلمین تفاهم کنند و این یک مطلبی است که خدای تبارک و تعالی در قرآن کریم، سفارش کرده است و پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله سفارش فرموده است و ائمه مسلمین سفارش فرموده اند و علمای بیدار اسلام دنبال این امر را گرفته و کوشش کرده اند به اینکه مسلمین را در تحت لوای اسلام به وحدت و یگانگی دعوت کنند.»

۲ - منافع و هدف های مشترک

دومین عامل زمینه ساز وحدت میان مسلمانان جهان، منافع و هدف های مشترک است. رسیدن به تفاهم بر اساس منافع مشترک، توقعی نابه جا نیست. این مسیری است که بسیاری از کشورهای متمدن و پیشرفته در زمینه های مختلف، آن را تجربه کرده اند. مثال عینی چنین امری، جامعه اروپا است که می بینیم پس از تشکیل پارلمان و بازار مشترک اروپایی، با تقویت زمینه های مشترک سیاسی و اقتصادی و تضعیف نقاط

منفی و اختلاف برانگیز، تا آن جا پیش رفت که حتّی به اتّحاد پولی و حذف مرزها، در جهت تأمین منافع مشترک میان کشورهای عضو رسید.

امروزه، با توجه به توسعه ارتباطات و پیشرفت های علمی و صنعتی و آسان شدن تبادلات فرهنگی و نزدیکی ملّت ها به هم، زمینه های مختلفی برای همکاری و تعاون و اتخاذ تصمیمات مشترک بر اساس منافع و هدف های مشترک مسلمانان فراهم شده است که همایش عظیم حج، بهترین مجمع بین المللی - اسلامی است که می توان با بهره گیری از آن، به نقد و بررسی انظار گوناگون در زمینه های مختلف پرداخت و نقاط مشترک را تأیید و تقویت کرد و مسائل اختلاف ساز را از جوامع اسلامی به دور راند.

امام خمینی (قدس سره) در پیامی ، همین نکته را متعرض شده، می فرماید:

«با توجه به این که فریضه حج، یکی از بزرگ ترین فریضه های عبادی - سیاسی اسلام و کنگره عظیم حج در مواقف معظمّه، از بزرگ ترین کنگره های جهان اسلام است، حجاج محترم جهان را دورهم گرد آورده و در مصالح اسلام و مشکلات مسلمین تبادل آرا نموده و در حل مشکلات و راه رسیدن به آرمان مقدس اسلام، تصمیمات لازم را اتخاذ نمایند و راه های اتّحاد بین همه طوایف و مذاهب اسلامی را بررسی کنید و در امور سیاسی مشترک بین همه طوایف، مشکلاتی را که برای مسلمین جهان به دست دشمنان سرسخت اسلام پیش آمده است که اهمّ آن اختلاف انگیزی بین صفوف مسلمانان است را چاره اندیشی بنمایید.»

وی در جایی دیگر خطاب به زائران بیت الله الحرام می گوید:

«اگر إنّ شاء الله ، آن وحدت بین مسلمین و دولت های کشورهای اسلامی - که خداوند تعالی و رسول عظیم الشّأنش خواسته اند و امر به آن و اهتمام در آن فرموده اند - حاصل شود، دولت های کشورهای اسلامی با پشتیبانی ملّت ها، می توانند یک ارتش مشترک دفاعی... داشته باشند که بزرگ ترین قدرت را در جهان به دست آورند... و امید است دولت های منطقه با قطع نظر از زبان و نژاد و مذهب، فقط، تحت پرچم اسلام، در این امر فکر کنند و طرح آن را بریزند.»

به طور کلی، در چنین مکان هایی که به حق، برای مصالح موخّدان و مسلمانان جهان بنا شده است، می توان با تکیه بر منافع و هدف های مشترک، به طرح های مهم و فراگیر در جهت رسیدن به وحدت میان مذاهب اسلامی دست یافت و این امری است شدنی و ممکن، که امام خمینی، در بیانات خود، به آن تصریح کرده و حجاج بیت الله الحرام را به آن فرا می خواند:

«بر شما ملّت عزیز اسلام که برای ادای مناسک حج در این سرزمین وحی اجتماع کرده اید، لازم است از فرصت استفاده کرده، به فکر چاره باشید.

۳- دشمن مشترک

امروزه، کشورهای اسلامی، از سوی سلطه جویان و غارت کنندگان جهانی، مورد شدیدترین و بی رحمانه ترین حمله ها قرار دارند، زیاده طلبان و متجاوزان استثمارگر، چشم طمع به سرزمین های غنی و گران قیمت مسلمانان دوخته و برای چپاول و غارت مخازن عظیم زیرزمینی و رو زمینی این کشورها، از هیچ جنایت و توطئه ای فروگذار نیستند، همواره در تلاشند با انواع حيله ها و با بهره گیری از شیوه ها و ابزارهای مختلف، بر غارت خود تداوم بخشند. این، مصیبتی عظیم است که مسلمانان عالم به حکم قرآن کریم که می فرماید:

وَاعِدُوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ وَظِيفَهُ دَارِند برای آن چاره جویی کرده و با هماهنگی و اتخاذ تصمیمات مشترک از چنگال پلید چنین قدرت های فزون طلب و متجاوز، رها شوند. همایش عظیم حج، بهترین فرصت را در اختیار مسلمانان قرار می دهد تا با تأسی به سیره بنیانگذاران مکتب توحید و مبارزه با کفر و ظلم و تجاوز، با ریزنی های همه جانبه خود، به اقدامی شایسته و بایسته دست زده و بر دشمنان مشترک خود غالب آیند. این، نکته ای است که امام خمینی قدس سره در پیام های خود به حجاج بیت الله الحرام، بارها، آن را گوشزد کرده اند:

«به حجاج محترم و زائران بیت الله الحرام، از هر کشور و هر طایفه و تابع هر مذهب هستند، متواضعانه عرض می کنم، شما، همه، ملت اسلام و تابع پیامبر و پیرو دستورات قرآن مجید هستید و همه، دشمنان غدار مشترک دارید که با ایجاد اختلاف به واسطه عمال بدبخت خود و رسانه های گروهی و تبلیغات تفرقه افکن، در طول تاریخ، به ویژه در سده های اخیر و بالاخص در عصر حاضر، همه دولت ها و ملت های اسلامی را در اسارت کشیده اند و ذخایر غنی بلاد شما و دسترنج مظلومان کشورهای شما را به غارت برده و می برند و درصدد هستند که حکومت ها را، گوش و چشم بسته و دربست، به خدمت خود گمارند و ملت ها را به دست آنان، مصرفی، بار بیاورند و از رشد انسانی و ابتکار صنعتی کشورهای مظلوم، با حيله ها و توطئه های شیطانی جلوگیری کنند و وابستگی هرچه بیشتر و اتکا به غرب و شرق را روزافزون کنند و مجال تفکر برای استقلال و ابتکار را به هیچ کس ندهند و نفَس هایی که برای بیداری ملت ها آماده اند، در سینه ها خفه کنند. و وضع نکبت باری که در کشورهای اسلامی و سایر کشورهای مظلوم مشاهده می کنید، زاییده همین توطئه های دشمنان مشترک مسلمانان و مظلومان است.

پس اکنون که در مرکز اسلام حیات بخش، به امر خداوند و رسولش، گرد آمده اید و از هر ملت و مذهب، در این مکان عظیم اجتماع کرده اید، برای این درد مهلک و سرطان کشنده، چاره اندیشی کنید و باید بدانید

که چاره اساسی در سایه وحدت همه مسلمین و اجتماع همگانی در قطع ید ابرقدرت ها از کشورهای اسلامی است.»

«شرط همه مناسک و مواقف برای رسیدن به آرزوهای فطری و آمال انسانی، اجتماع همه مسلمانان در این مراحل و مواقف و وحدت کلمه تمامی طوایف مسلمین است، بدون اعتنا به زبان و رنگ و قبیله و طایفه و مرز و بوم و عصبیت های جاهلی و هماهنگ خروشیدن بر دشمن مشترک.»

وحدت در کلام مقام معظم رهبری :

مسئله‌ی وحدت را خیلی جدی بگیرید. امروز در کانونهای فکر و اندیشه و توطئه برنامه‌ریزی دقیق میشود، برای اینکه دنیای اسلام را به جان هم بیندازند؛ دولتها را یک جور، ملتها را یک جور. هر وقت بین دولتهای اسلامی یک زمزمه‌ای پیش می‌آید، یک حرفی پیش می‌آید که نشانه‌ی نزدیک شدن است، ناگهان می‌بینیم یک عامل خارجی، یک عامل صهیونیستی، یک عامل آمریکائی وارد قضیه میشود و مانع میشود از نزدیکی. وقتی که دولتهای اسلامی با هم خوبند، به هم نزدیکند، آنجا را هم مشغول تفتین میشوند. در میان ملتها هم همین طور. ملتها علیه هم انگیزه‌ای ندارند؛ لذا انگیزه‌ی مذهب را، انگیزه‌ی قومیت را، تعصبات ملی‌گرائی را وارد میدان میکنند تا اینها را به جان هم بیندازند. اینها چیزهائی است که اگر ما متوجه به آنها نباشیم، از دشمن ضربه می‌خوریم. اگر ما مراقب نباشیم، اسلام سیلی می‌خورد. امروز دشمنی با اسلام در دستگاه استکبار علنی شده است. اگرچه باز هم به زبان انکار میکنند، اما واضح و آشکار است که با اسلام دشمنند، با اسلام مخالفند. این، وظیفه‌ی ما را خیلی سنگین میکند.

- اتحاد و انسجام، نیاز حقیقی امت اسلامی و ضرورتی جدی است.

- دنیای اسلام اگر بخواهد حرکت عمیق امت اسلامی را در جهت پیروزی، بدرستی پیش ببرد، الزاماتی را باید قبول کند، که اولین این الزامات، «اتحاد» است؛ اتحاد اسلامی، انسجام اسلامی.

- انسجام اسلامی در یک وجه، خود ناظر به همه‌ی دنیای اسلامی است؛ باید با هم منسجم باشند.

- با توجه به توطئه بزرگ دشمنان برای به راه انداختن جنگ شیعه و سنی، انسجام اسلامی ضرورتی واقعی است.

- عقب نگه داشتن ایران از لحاظ علمی و برهم زدن اتحاد ملی و انسجام اسلامی از اهداف دشمن است.

- امروز مهم ترین نیاز دنیای اسلام و علاج واقعی همه مشکلات مسلمانان، اتحاد و انسجام اسلامی است.

- علما و روشنفکران مسلمان باید منشور وحدت اسلامی را به عنوان مطالبه‌ی تاریخی، تدوین کنند.

- یکی از الزامات بسیار مهم برای ادامه حرکت عمیق امت اسلامی به سمت پیروزی، اتحاد و انسجام اسلامی است.
- سیاست جبهه استکبار، ایجاد اختلاف و نزاع قومی و مذهبی میان مسلمانان است که برای مقابله با آن باید وحدت و انسجام میان امت اسلامی تقویت شود.
- کج فهمی، توهّمات غلط، سوء تفاهم و بی اطلاعی از مبانی صحیح تفکرات یکدیگر از موانع اصلی اتحاد است.
- دولتهای اسلامی و علمای اسلام در زمینه سازی برای وحدت و انسجام اسلامی نقش عمده ای دارند.
- تدوین منشور وحدت اسلامی به همت علمای اسلام، ضروری و مطالبه‌ای تاریخی است که اگر امروز به این وظیفه عمل نشود، نسلهای بعدی ما را مؤاخذه خواهند کرد.
- برای افزایش انسجام اسلامی باید بر اصول مشترک ملت‌های مسلمان تکیه کنیم.
- بیست و پنج سال، امیرالمؤمنین به خاطر وحدت امت اسلامی و انسجام جامعه‌ی اسلامی و برقراری حکومت اسلامی از حق خود - که آن را برای خود مسلم می‌دانست - هیچ نگفت.
- تلاش برای اتحاد و یکپارچگی ملی و تقویت هوشیارانه و خردمندانه انسجام امت اسلامی تنها راه ناامید کردن دشمنان و خنثی کردن توطئه‌های آنان است.
- انسجام اسلامی یعنی عصبیتهای بین‌المذهبی مسلمانها نباید تحریک شود.
- ما اگر بخواهیم اتحاد ملی و انسجام اسلامی تحقق پیدا کند، باید بر اصولی که بین ما مشترک است، تکیه کنیم.
- شخص شخیص نبی مکرم اسلام صلی الله علیه و آله و سلم ، یک نقطه‌ی اصلی و محوری برای اتحاد همه‌ی گروههای اسلامی است
- بر هم زدن اتحاد و انسجامی که بین ملت ایران و ملت‌های مسلمان وجود دارد از نقشه‌های استکبار جهانی است

موانع وحدت

زمینه‌ها و موانع فراوانی در ایجاد تفرقه و جدایی میان مذاهب و فرق مختلف اسلامی تأثیر دارند که در این بخش، به مواردی از آن اشاره می‌کنیم:

۱- قوم گرایی و ملی گرایی

نقش این عامل، در دوری مسلمانان از هم، نقشی اساسی و غیر قابل انکار است و با توجه به همین نکته است که امام خمینی قدس سره همه مسلمانان و به ویژه حجاج بیت الله الحرام را به مدّ نظر قرار دادن مصالح عالی اسلام و پرهیز از فرقه گرایی و تعصّب های جاهلانه فراخوانده، می گوید:

«لازم است حجاج بیت الله الحرام در این مجمع عمومی و سیل خروشان انسانی، فریاد برائت از ظالمان و ستم کاران را هرچه رساتر برآورند و دست برادری را هرچه بیش تر بفشارند و مصالح عالیّه اسلام و مسلمین مظلوم را فدای فرقه گرایی و ملّی گرایی نکنند و برادران مُسلم خود را هرچه بیش تر متوجّه به توحید کلمه و ترک عصبیت های جاهلی که جز به نفع جهان خواران و وابستگان آنان تمام نمی شود، بنمایند که این، خود، نصرت خداوند تعالی است.»

«از مسائلی که طرّاحان برای ایجاد اختلاف بین مسلمانان طرح [کرده اند] و عمّال استعمارگر در تبلیغ آن به پاخاسته اند، قومیت و ملیّت است و مسلمانان را در مقابل هم قرار داده اند. در حبّ وطن حرفی نیست، ولی ملّی گرایی که به دشمنی بین مسلمین و شکاف در صفوف مسلمین منجر [می شود] برخلاف اسلام و مصلحت مسلمین است.»

«هان! ای مسلمانان قدرتمند به خود آید و خود را بشناسید و به عالم بشناسانید و اختلافات فرقه ای و منطقه ای را که به دست قدرت های جهان خوار و عمّال فاسد آن ها برای غارت شما و پایمال کردن شرف انسانی و اسلامی شما بار آمده، به حکم خدای تعالی و قرآن مجید، به دور افکنید.»

۲- کج فهمی ها و ارائه تفسیرهای متفاوت از اسلام

یکی از اصلی ترین و بزرگ ترین موانع وحدت، کج فهمی ها و تجزیه و تحلیل ها و تفسیرهای غلط و بعضاً متضاد از اسلام، از سوی ناهلان و در نتیجه دورشدن مسلمانان از حقیقت دین و معارف اسلامی است

امام خمینی، در زمینه کج فهمی ها و تبلیغات سوئی که به اسم اسلام، علیه اسلام و وحدت بین مسلمانان صورت می گیرد، می گوید:

«آن هایی که می خواهند اسلام را بشکنند، با اسم اسلام، این ها را گول می زنند: اوراقی می نویسند، متفرق می کنند در همه جا که چه [وچه] و می خواهند تفرقه بیندازند.»

«اصل این مسأله که شیعه و سنی، شیعه، یک طرف و سنی، یک طرف، این از روی جهالت و از روی تبلیغاتی که اجانب کرده اند، پیش آمده است. چنان که بین خود شیعه هم اشخاص مختلفی را با هم به مبارزه وامی دارند و بین خود برادرهای سنی هم یک طایفه ای را به طایفه دیگر، درمقابل هم قرار می دهند.»

«مع الأسف، ابعاد مختلف این فریضه عظیم سرنوشت ساز [حج] به واسطه انحراف های حکومت های جور، در کشورهای اسلامی و آخوندهای فرومایه درباری و کج فهمی های بعضی از معتمین و مقدس نماها در تمام کشورهای اسلامی، در پرده ابهام باقی مانده است. کج فهمانی که حتی با تشکیل حکومت اسلامی؛ مخالف و آن را از حکومت طاغوت بدتر می دانند! کج فکرائی که فریضه بزرگ حج را محدود به یک ظاهر بی محتوا کرده و ذکر گرفتاری های مسلمانان و کشورهای اسلامی را بر خلاف شرع و تا سرحد کفر می شمارند. وابستگان به حکومت های جابر انحرافی که فریاد مظلومانی را که از گوشه و کنار جهان در این مرکز فریاد، جمع گردیده اند، زندقه و برخلاف اسلام وانمود می کنند. بازی گرانی که برای عقب نگاه داشتن مسلمانان و بازکردن راه برای غارت گران و سلطه جویان، اسلام را در کنج مساجد و معابد محصور نموده اند و اهتمام به امر مسلمین را بر خلاف اسلام و وظایف مسلمانان و علمای اسلام معرفی می کنند.

و مع الأسف، دامنه تبلیغات گمراه کننده، به قدری بوده و هست که دخالت در هر امر اجتماعی و سیاسی را در جامعه مسلمین، بر خلاف وظایف روحانیون و علمای دین می دانند و دخالت در سیاست را گناهی نابخشودنی می خوانند و فریضه نمازجمعه را به یک صورت خشک، متصور کرده و تجاوز از این حد را ضد اسلام می دانند. و باید گفت اسلام غریب و ناشناخته است و ملت های اسلامی منزوی و ناآشنا به حقایق اسلامند.»

۳- توطئه قدرت مندان زیاده طلب

غارت گران جهانی، همواره، درصددند تا سلطه خود بر کشورهای غنی را توسعه دهند و بر چپاول و غارت سرمایه و استثمار ملت های محروم، فزونی بخشند.

آنان، چون وحدت و انسجام ملت ها را مهم ترین مانع و سدّی عظیم در مقابل غارت گری های خود می دانند، بیش ترین فعالیت خود را برای ایجاد اختلاف ملت های موردنظر، متمرکز می سازند. که ایجاد اختلاف میان مذاهب اسلامی، از جمله آن تلاش ها است.

امام خمینی قدس سره در این زمینه می فرماید:

«طرح اختلاف بین مذاهب اسلامی، از جنایاتی است که به دست قدرت مندان - که از اختلاف بین مسلمانان سود می برند - و عمّال از خدا بی خبر آنان از جمله «وَعَاظُ السَّلاطِين» - که از سلاطین جور، سیاه روی ترند - ریخته شده و هر روز بر آن دامن می زنند و گریبان چاک می کنند و در هر مقطع، به امید آنکه اساس وحدت بین مسلمین را از پایه ویران نمایند، طرحی برای ایجاد اختلاف عرضه می دارند.»

«علما و دانشمندان سراسر جهان، به ویژه علما و متفکران اسلام بزرگ، یک دل و یک جهت، در راه نجات بشریت از تحت سلطه ظالمانه این اقلیت حيله باز و توطئه گر - که با دسیسه ها و جنجال ها، سلطه ظالمانه خود را بر جهانیان گسترده اند - بپاخیزند و با بیان و قلم و علم خود، خوف و هراس کاذبی را که بر مظلومان سایه افکنده است، بزدايند و این کتاب هایی را که اخیراً با دست استعمار که از آستین کثیف این بردگان شیطان، منتشر شده و دامن به اختلاف بین طوایف مسلمین می زنند، نابود کنید و ریشه خلاف - که سرچشمه همه گرفتاری مظلومان و مسلمانان است - را برکنید.»

۴ - هواهای نفسانی

از جمله موانع وحدت میان مسلمانان، حبّ نفس و هواهای نفسانی است. امام خمینی، اختلاف و جدایی مسلمانان از هم را ناشی از جهات نفسانی و اغراض نفسانیه دانسته، می فرماید:

اختلاف، همیشه ناشی از جهات نفسانی است. اگر همه انبیا، الآن، در این جا جمع بشوند، اختلاف ندارند، برای آنکه آن جهات نفسانی را ندارند. آن وقت که یک طرف، جهت نفسانی دارد و یا هردو طرف، جهت نفسانی دارند، آن وقت، اختلاف پیدا می شود. کوشش کنید که آن جهات نفسانی، بازیتان ندهد که منشأ مناقشه و اختلاف شود.»

«شما، باید بدانید که هر اختلاف و نزاعی شروع شود، از باطن خود انسان است و هر اتحاد و انسجامی که حاصل شود، از خدا است.»

مبارزه با شیطان بزرگ در حج

خواهران و برادران عزیز! در هر کشوری که هستيد از حیثیت اسلامی و ملی خود دفاع کنید و بی پروا در مقابل دشمنان خود یعنی آمریکا و صهیونیسم بین المللی و ابرقدرت های شرق و غرب، بدون هیچ ملاحظه ای از ملت ها و کشورهای اسلامی دفاع کنید و مظالم دشمنان اسلام را بر ملا کنید.

برادران و خواهران مسلمان من! آگاهید که تمام منافع مادی و معنوی همگی ما را ابرقدرت های شرق و غرب می برند و ما را در فقر و وابستگی سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و نظامی قرار داده اند. به خود آئید و شخصیت اسلامی خود را بیابید. زیر بار ظلم نروید و هشیارانه نقشه های شوم جهانخواران بین المللی را که در رأس آن آمریکاست افشا کنید.

... امروز جهان اسلام به دست آمریکا گرفتار است. شما برای مسلمانان قاره های مختلف جهان پیامی از خداوند ببرید، پیامی که به غیر از خدا بر دگی و بندگی هیچ کس را نداشته باشید.

مسئولیت خطیر کارگزاران حج از دید امام و رهبری

روحانیون و مدیران و مسئولین محترم کاروان ها و حج با توجه به مسئولیت خطیری که در اداره و توجیه زائران محترم پذیرفته اند و با در نظر گرفتن شرایط استثنایی کشور جمهوری اسلامی ایران باید تمام همت و تلاش خود را در برگزاری صحیح و منظم حج به کار گیرند و با سعه صدر به دور از هر گونه توقع و منتی زائران محترم بیت الله را در آموزش و تعلیم مناسک و مسائل حج همراهی نمایند و متناسب با حضور قشرهای مختلف اعم از بی سواد و باسواد برای آنان برنامه ریزی کنند و از نقش سازنده خود و تأثیر بزرگی که حج برای همیشه در سرنوشت انسان می گذارد غافل نشوند، چرا که در آن فضا و شرایط معنوی همه دل ها برای تحول و پذیرفتن حق آماده است، لذا از اعمال نظرهای شخصی در امور حج و خصوصاً در مسائل و مناسک جدا خودداری شود و مسائل حج را با علم و یقین و در موارد ضرورت با مراجعه به اشخاص مطلع و یا منابع فقهی آن بیان فرمایند، چرا که در اعمال و مناسک حج مسائل جدید و مورد ابتلاء فراوان است و خدای ناکرده بیان ناقص و غلط مسائل موجب بطلان عمل و گرفتاری حجاج محترم و عسر و حرج می گردد.

روحانیون عزیز در عین حالی که مسائل را به طور واضح و دقیق بیان می کنند ولی از مشکل تراشی و حالت های وسواس گونه ای که زائران را در شک و تردید و احتیاط های بی مورد قرار می دهد خودداری کنند، چرا که وسواس در برنامه و مراسم و عبادت ها و ادعیه موجب کسالت و بی توجهی در واجبات می شود.

((امام راحل قدس سره الشریف))

من از همه ی آقایان محترم ، مسئولین ، برادران و خواهران و هر کسی که به نحوی با حاجی ای ارتباط دارد ، خواهش می کنم که یکی از کارها و کوششهایشان این باشد که این حاجی را به روح و معنویت حج ، نزدیک کنند و مردم را با تأثیراتی که حج ، منهای مسائل اجتماعی ، برای تکامل فرد انسانی دارد ؛ از قبیل اینکه فرد را کامل و پاک می کند ، پالایش ، تزکیه و مزین به زینت معنویت می کند ، سرمایه ای به او می دهد ، مشت او را پر می کند و برمی گرداند ، آشنا کنند . همه اش هم با بیان و گفتن نیست بلکه با عمل ، حضور ، توجّه و با رفتار ، بایستی مردم را به معنویت سوق داد . اگر این بشود ، نکته ی دوم حج هم که نکته ای فراموش نشدنی و یکی از اهم نکات در باب حج است ، آسانتر خواهد شد.

((مقام معظم رهبری))

من به برادران عزیز -چه شما مسئولین محترم و چه آحاد حُجاج ایرانی- توصیه می کنم: سعی کنند این پیام را، که پیام عبودیت خدا و کفر به طاغوت است، قولاً و عملاً نشان دهند. رفتار منظم، رفتار صحیح، رفتار مسلمانانه، رفتار حاکی از عبودیت خدا و رفتار همراه با نظم. این طور نباشد که در اعمال حج، بر اثر یک

اختلاف فتوای کوچک و کم‌اهمیت، برادران از هم جدا شوند و هر کس به گونه‌ای عمل کند./ این‌جا باید همه چیز حاکی از وحدت و اتحاد باشد. امام رضوان‌الله‌علیه توصیه کردند، امر کردند، که در نمازهای جماعت شرکت کنید. بنده هم عرض می‌کنم: در نمازهای جماعت در مسجدالحرام، در مسجدالنبی و نیز در مساجد دیگری که مقتضی است و متعلق به برادران اهل آن مناطق است، شرکت کنید. وحدت را نشان دهید. یکپارچگی را با عمل خودتان و با نظم و انضباط، بر محور همین دستگاهی که امروز متصدی است، ندا کنید.. ((مقام معظم رهبری))

... یکی از بی نهایت افتخارات امام بزرگوار ما، مسالهی حج و احیای ابراهیمی و اسلامی است. افتخار مردم مسلمان ما نیز چنین حجتی است. شما خدمتگزاران چنین حجتی هستید، پس قدر آن را بدانید. مردمی که به حج مشرف می‌شوند، قدر این نعمت بزرگ را بدانند و عزت اسلامی؛ عزت ناشی از برافراشتن پرچم اسلام در ایران اسلامی را، حفظ کنند.